

คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในทศวรรษหน้า*

THAI LEARNERS' QUALITIES IN THE NEXT DECADE

ภราดา พิระนันท์ นัมคณิสร์

Bro. Phiranant Numkanisorn

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Faculty of Education, St. John's University, Thailand

E-mail: numkanisorn@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความบทนี้นำเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาไทยในวันนี้และในอนาคตสำหรับนักการศึกษาที่สนใจในการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน ในทศวรรษที่กำลังจะมาถึงนี้ การศึกษาไทยจะสามารถกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่เหมาะสมดังกล่าวดได้ นักการศึกษาไทยจะต้องมีกรอบในการทำความเข้าใจปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ความเข้าใจดังกล่าวจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนใน ศตวรรษหน้า บทความนี้ยังนำเสนอ นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนหวังว่า บทความนี้จะชี้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและนำความเข้าใจดังกล่าวมาสร้างกรอบนโยบายในการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเหล่านั้น สามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขและเป็นประชากรที่มีคุณภาพและพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้เรียนในในทศวรรษหน้า, กระแสโลกาภิวัตน์, นโยบายจัดการศึกษา

* Received 27 June 2024; Revised 31 July 2024; Accepted 2 November 2024

Abstract

This article presents the educational trends Thailand the Thai Educators should be concerned in order to enhance the Learners' Qualities for the Next Decade to come. This study indicates that to properly determine the Learners' Qualities for the Next Decade, Thai Educators should possess the relevant and proximate knowledge and understandings on the factors that affect the education provision. Such a framework would certainly help formulate proper Education Policies that result in aligning Learners' Qualities relevant to the Changes that will come in the 21st Century. This article also illustrates the educational Policies of some developed countries in support for the author's view The author believes that this presentation will offer another aspect beneficial for those involved in Education Administration and enable them to create a proper educational Policies that are suitable to the needs of the learners and qualify them to become capable citizen that can lead their life happily and help develop their country sustainably.

Keywords: Thai Learners' Qualities in the Next Decade, Globalization, Educational Policy

บทนำ

คำว่า การศึกษา ดูเหมือน จะเป็นคำเรียกติดปาก ที่สังคม มักจะกล่าวถึง เวลาที่สังคม ใดมีปัญหาและต้องการหาทางแก้ไข หรือมักจะกล่าวถึง การศึกษากับการพัฒนาประเทศ หรือ แม้กระทั่งพูดถึง มรรยาที่ปฏิบัติกันทางสังคม การศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับ ชีวิตการเป็นอยู่

เศรษฐกิจ และสังคม แต่ดูเหมือน การจัดการศึกษาวันนี้ จะค่อนข้างมีแนวโน้มไปในด้านการแข่งขัน ในเชิงเป้าหมายทางธุรกิจ มากกว่า เน้นไปทางรับใช้สังคม บทบาทหน้าที่ของการศึกษา ที่เคยเน้น ในด้านการพัฒนาผู้เรียน ให้มีพัฒนาการ ทั้งครบ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม เพื่อดำรงตนให้สามารถมีความสุขในสังคม และ อารมณ์ ไร้ซึ่งความสงบสุขในสังคม เป้าหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าว ดูเหมือนจะเป็นเพียงเป้าหมายทางการประชาสัมพันธ์ เพื่อการแข่งขัน มากกว่า การมุ่งเน้นที่การพัฒนาตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง (Memon, 2007)

ในเชิงบริบทสถานการณ์โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วที่เกิดจาก โลกาภิวัตน์ (Globalization) กระแสดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน รวมทั้งในระดับชุมชน สังคม รวมทั้งระบบการศึกษา อีกด้วยผลกระทบที่เกิดจากกระแสนี้ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ในด้านวัฒนธรรมการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และสร้างมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มคุณภาพสินค้าและบริการ ในที่นี้รวมถึงผลกระทบอันเกิดกับภาคส่วนการศึกษานั้นเป็นภาคส่วนสำคัญของการสร้างคนและการผลิตองค์ความรู้ด้วย เช่นเดียวกัน เช่น ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560)

ผลกระทบดังกล่าว ทำให้นักการศึกษาทั่วโลก รวมถึงนักการศึกษาได้ให้ความสนใจ และทำการศึกษาเพื่อดูว่า ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ การศึกษาควรพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะใด เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและอยู่รอดในสังคม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นักการศึกษาดังกล่าว ได้ให้ ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้

กัญญกร เอี่ยมพญา (2561) กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่จะมีความเหมาะสมกับโลก ในศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันการศึกษาต่อและการปฏิบัติหน้าที่การงาน ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องเริ่มต้นด้วย

การพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาสาระที่จะสอน รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมีแสน (2560) กล่าวว่า การศึกษาในอนาคตไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะโลกเป็นโลกลักษณะใหม่เป็นโลกในอนาคต การศึกษาจะมีลักษณะใหม่ตามไปด้วย โลกในอนาคตจะมีลักษณะ 7 ประการด้วยกัน คือ 1) เป็นโลกของเทคโนโลยี 2) เป็นโลกของการค้าขาย 3) เป็นโลกของโลกาภิวัตน์ 4) เป็นโลกของเมือง 5) เป็นโลกส่วนตัวของแต่ละคน 6) เป็นโลกของคนสูงอายุ 7) เป็นโลกของสิ่งแวดล้อมหรือเป็นโลกที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 7 ข้อนี้มีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในอดีตที่ผ่านมาคือการเปลี่ยนโลกเสมอ ซึ่งจะเปลี่ยนมากหรือน้อยก็แล้วแต่บทบาทของเทคโนโลยีนั้น

นิวัตต์ น้อยมณี (2562) กล่าวถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์กับการศึกษาว่า โลกาภิวัตน์ส่งผลอย่างสำคัญต่อระบบการจัดการศึกษาทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวก ได้แก่ กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศต่างๆ มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมประเทศ และในระดับนานาชาติ

ในขณะที่ Suarez–Orozco & Qin–Hilliard (2007) ได้กล่าวไว้อย่างสั้นๆ และง่ายๆ ว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนดนิยามและสิ่งท้าทายใหม่ๆ ของศตวรรษใหม่ของโลกใบนี้ ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วมองว่า การศึกษา คือ รากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเสริมสร้างการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาของสังคมอีกด้วย (Fischer, 2003) เขายังกล่าวอีกว่า การศึกษายังช่วยให้ประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานการเป็นอยู่ที่ดี คำถามที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจำเป็นต้องถามและทำความเข้าใจก็คือ ทำอย่างไรที่จะทำการศึกษาไทย เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ที่มีกระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มองเรื่องนี้ว่าเป็นความเร่งด่วนที่จะต้องยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาประเทศ มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) มีความเป็นเลิศวิชาการสามารถสื่อสารได้อย่างน้อยสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิดและผลิตงานได้อย่างสร้างสรรค์และมีจิตร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโลก (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้นำเสนอบทความที่ต้องการเห็นการจัดการศึกษาไทย มีกรอบและแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่รับกับการเปลี่ยนแปลงของทศวรรษ ที่จะถึงนี้ ที่ทำให้ผู้เรียน มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ และผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีต่อด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในลำดับต่อไป ผู้เขียนขอเสนอความหมายของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจต่อเนื่องกับเนื้อหาของบทความนี้

ความหมายของกระแสโลกาภิวัตน์

จากการศึกษาประเด็น แนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงอนาคตของโลก และต่อกระบวนการจัดการศึกษาที่แต่ละประเทศกำลังให้ความสำคัญและทำความเข้าใจกับปัจจัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อนำความเข้าใจดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในประเทศของตน

การศึกษาความหมายเพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งดังกล่าว ดูเหมือนว่า จะเป็นเรื่องที่ยาก เพราะการตีความในเรื่องดังกล่าว ดูเหมือนว่าขึ้นอยู่กับ ปุ่มหลังทางวิชาการของนักวิชาการท่านนั้นๆ แต่ที่มองเห็นเหมือนกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ มันเป็นกระบวนการเชื่อมโยงโลกให้ถึงกัน ยกตัวอย่าง เช่น นักเศรษฐศาสตร์ ก็จะมอง กระแสโลกาภิวัตน์ ในแง่ของ การเชื่อมโยงของระบบทางการเงิน การค้าระหว่างประเทศ และการไหลของ เงินทุน ที่นับวันจะทวีความรุนแรง ยิ่งวันยิ่งมากขึ้น ส่วน นักภาษาศาสตร์ จะให้ความสำคัญกับการแพร่ขยาย ของการใช้ภาษาอังกฤษ ที่ต่อไปจะกลายเป็น ภาษาสากล และภาษาอังกฤษใหม่นี้จะมีรูปแบบของการ

ผสมผสานที่เกิดจากการไหลของประชากรและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงถึงกัน (Pennycook, 2006) ในขณะที่นักรัฐศึกษาจะมอง ในแง่ของบทบาทของรัฐและประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จะเกิดการแตกตัวของรัฐใหม่ที่มีการพึ่งพาทางการเมืองของกันและกันยิ่งวันยิ่งมากขึ้น และทัศนะของนักการศึกษา ที่มองในแง่ของ การเคลื่อนไหวที่เป็นกระบวนการ ของ ศาสนา การแพร่ขยายที่ชัดเจนทางวัฒนธรรมและการศึกษา ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ นักการศึกษามองว่าเกิดจากการไหลเวียนของ การลงทุน ประชากร เทคโนโลยี ภาษาและวัฒนธรรม ที่นับวันจะทวีความเข้มข้นที่มากขึ้น (Tikly, 2001)

ในทัศนะของ Giddens (1990) กระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึง การเพิ่มความเข้มข้นของความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แพร่ขยายไปทั่วโลก ซึ่งเชื่อมโยงระยะทางระหว่างท้องถิ่นและท้องถิ่น ในลักษณะที่ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นนี้ได้รับผลกระทบจากท้องถิ่นอื่นที่อยู่ห่างไกลกันมาก Giddens ยังเพิ่มเติมอีกว่า โลกแม้ว่าจะกว้างใหญ่และมีภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลกันมาก แต่ภายใต้ของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ มันได้เปลี่ยนเป็น หมู่บ้านโลกไปแล้ว ในขณะที่ Robertson (1992) เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับโลกที่มีการบีบอัดและการเพิ่มความเข้มข้นของการรับรู้เกี่ยวกับโลกที่เป็นองค์รวม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน Waters (1995) ได้แสดงทัศนะว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการเชิงสังคมที่ทำให้เป็นข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์บนข้อตกลงทางวัฒนธรรมและสังคมลดน้อยลง และทำให้ประชากรมีความตระหนักเพิ่มขึ้นถึงข้อจำกัดที่ลดน้อยลงดังกล่าว ในมุมมองของ Ohmae (1990) เห็นว่า โลกนั้นไร้พรมแดนและแนวคิดของกระแสโลกาภิวัตน์ ตั้งอยู่บนการบีบอัดของระยะทางและเวลาบนดัชนีที่เพิ่มขึ้นทั้งของความเร็วและความถี่ อีกทัศนะที่น่าสนใจของ Held & McGrew (2000) พวกเขากล่าวว่า กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเห็นชัดขึ้นในพื้นที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงสังคมและการติดต่อทางธุรกิจที่ประเมินได้ในรูปแบบของการขยายตัว ความเข้มข้น

ความเร็ว และผลกระทบที่เกิดจากการไหลของเครือข่ายกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ และเกิดการสำแดงพลังทั้งภายในทวีปและระหว่างภูมิภาค Held & McGrew ยังเชื่ออีกว่า กระแสโลกาภิวัตน์นั้นได้แผ่ขยายไปยังกิจกรรมต่างๆ ของทุกองค์กรทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นองค์กร ทางธุรกิจ การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมและ นับวันจะยิ่งทวีการเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งในด้านความเร็วและความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ และส่งผลกระทบทั้งต่อทุกท้องถิ่น (ในมิติของทางพื้นที่การขยายตัว ความเข้มข้น ความเร็ว และผลกระทบ) ซึ่งพวกเขาเรียกว่า “สังคมพหุมิติ” ที่ดำรงอยู่ในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนักและจะปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเรื่อยๆ อย่างและต่อเนื่อง

โดยสรุป “กระแสโลกาภิวัตน์” เป็นกระบวนการเชื่อมโลกที่ทำให้โลกของเราเล็กลงจนกลายเป็นหมู่บ้านโลก ผ่านการบีบอัดของพื้นที่และเวลา โดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเชื่อมต่อโลกทางภูมิศาสตร์เข้าด้วยกัน ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ติดต่อและมีปฏิสัมพันธ์หรือแม้กระทั่งรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีและเสมือนจริง การเชื่อมโลกในลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจ การเมือง และ การใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคม ในทุกหนทุกแห่ง ในทุกเวลา และในทุกสถานที่ และนับวันจะทวีความถี่และความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ ที่สำคัญสังคมทุกท้องถิ่นจะกลายเป็นพหุสังคมที่ประกอบด้วยความแตกต่างทั้งทางเชื้อชาติ ความเชื่อและวัฒนธรรม ประเด็นที่จะต้องถกเถียงต่อไปคือ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและในอนาคต คุณลักษณะของผู้เรียนควรเป็นอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในวันนี้และในอนาคตได้อย่างมีความสุขและสามารถพัฒนาประเทศชาติให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งเราจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของผู้เรียนในประเทศที่พัฒนาแล้ว

การศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนในประเทศที่พัฒนา

เพื่อขยายความเข้าใจในการสร้างกรอบคิดทางการศึกษาในทศวรรษหน้าโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม คำถามที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรจะถามต่อ ก็คือ โรงเรียนควรจะ

พัฒนาทักษะของผู้เรียน อะไรบ้างให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโลกวันนี้และโลกในทศวรรษหน้า ที่กำลังจะมาถึง

ในการค้นหาคำตอบดังกล่าว ผู้เขียนขอหยิบยก แนวทางการจัดการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งได้แก่ ประเทศ สิงคโปร์ แคนาดา และ สหรัฐอเมริกา มาพิจารณาเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นว่า ประเทศเหล่านี้ มุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในประเทศของเขา อะไรบ้างและบนฐานคิดอะไร

ประเทศสิงคโปร์พิจารณาการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจุบันและในอนาคตเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณา รัฐบาลสิงคโปร์เห็นว่า นักเรียนของสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตและเติบโตในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถ ที่ทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครองจะต้องจับมือกันและทำงานร่วมกันอย่างหนักเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถที่จำเป็นสำหรับทศวรรษหน้า นอกจากนี้ รัฐบาลสิงคโปร์ยังเห็นว่า การที่ผู้เรียนจะบรรลุขีดความสามารถที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในทศวรรษหน้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพทางโรงเรียนจะต้องเน้นการจัดการศึกษาที่มีใช่แต่การพัฒนาความรู้และทักษะเท่านั้น ยังรวมถึงการพัฒนาด้านคุณค่า ความเชื่อ และทัศนคติที่หล่อหลอมความเป็นบุรณภาพของบุคคล ซึ่งรัฐบาลสิงคโปร์คาดหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษา ในระบบดังกล่าว เป็นบุคคลที่ 1. มีสำนึกถึงความถูกต้องที่หนักแน่น มีวิจรรย์ญาณที่เหมาะสม รู้จักคิดเชิงวิเคราะห์ และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีทักษะในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักตั้งคำถาม มีความไตร่ตรองและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. มีทักษะสังคมที่พร้อมจะมีส่วนร่วมในสังคม มีความคิดริเริ่ม กล้าริเริ่ม และมุ่งมั่นที่จะพัฒนานตนเองสู่ความเป็นเลิศ 4. มีจิตสาธารณะที่ยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติ ติดตามข่าวสารของประเทศและของโลก และเป็นผู้ที่พร้อมในการช่วยเหลือผู้อยู่ร่วมข้าง (Ministry of Education, Singapore, 2015)

ในขณะที่รัฐบาลของแคนาดาพิจารณาการจัดการศึกษาของตนใน 2 มิติ ในมิติด้านนานาชาติและมิติของอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า กระทรวงศึกษาธิการของแคนาดาตระหนักดีว่าระบบการศึกษาปัจจุบันของตนจะได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่า เป็นระบบการศึกษาที่เยี่ยมระบบหนึ่งของโลก แต่ก็ไม่นิ่งนอนใจที่จะพัฒนาระบบการศึกษาของตนที่ดีอยู่แล้ว ให้มีการปรับปรุงอย่างมีสาระสำคัญที่นำไปสู่ระบบการศึกษาชั้นนำของโลก นอกจากความตั้งใจของรัฐบาลประเทศแคนาดา (โดยผ่านกระทรวงศึกษาธิการ) ที่ต้องการเห็นระบบการศึกษาของตนเป็นระบบการศึกษาชั้นนำของโลก รัฐบาลแคนาดายังนำปัญหาที่ผ่านมามาประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายจัดการศึกษาอีกด้วย ปัญหาที่กล่าวมา ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนมีประสบการณ์ไม่ดีต่อการเรียนหนังสือ การลาออกกลางคัน เป็นต้น จากการที่รัฐบาลแคนาดามีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการพัฒนาระบบการศึกษาของตนให้เป็นระบบการศึกษาชั้นนำของโลก โดยการคำนึงถึงปัญหาที่ผ่านมามาทำให้การกำหนดนโยบายใหม่มีความชัดเจนในทิศทางการพัฒนาและสามารถแก้ไขปัญหาในอดีตให้น้อยลง ทำให้ระบบการศึกษาที่จะดำเนินต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาอย่างที่ตั้งใจไว้

จากการที่รัฐบาลนำเอาปัญหาในการจัดการศึกษาที่ผ่านมามานำมาพิจารณา บนพื้นฐานของความมุ่งมั่นที่ต้องการทำให้ระบบการจัดการศึกษาของแคนาดาเป็นระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก จึงได้ปรับจุดเน้นของการศึกษาดังนี้ 1. เป็นการศึกษาที่สร้างเป้าหมายร่วมกันที่คำนึงถึงจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ 2. เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นถึงความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของบุคคลที่มีคุณลักษณะพิเศษ และตอบสนองความต้องการโดยรวมของสังคม 3. เป็นการศึกษาที่เปิดเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนะของตนเองต่อการจัดการศึกษาและทัศนะดังกล่าว มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษาของประเทศแคนาดาดังกล่าว ทำให้รัฐบาลแคนาดาคาดหวังว่า ระบบการจัดการศึกษาของประเทศนี้ จะต้องเป็นระบบที่ 1. ตอบสนองความต้องการของนักเรียนมากขึ้น 2. ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึง ความหมายของการเป็นผู้มีการศึกษาในบริบทของสังคมโลก 3. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่รับการศึกษาและ

ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่แน่นแฟ้นขึ้น 4. ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้มแข็งขึ้น 5. และที่สำคัญ ลดภาระการบริหารที่ไม่จำเป็นที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่ตรงจุด การยึดเยื้อที่เกินความต้องการของผู้เริ่มและการสูญเสียเปล่า (ไม่ได้นำไปใช้) และเมื่อคำนึงถึงปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมา รัฐบาลแคนาดาจึงได้กำหนดขีดความสามารถของผู้เรียนในทศวรรษหน้า ดังนี้ 1. มีทักษะในการวิเคราะห์ เพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตในโลกที่มีความสลับซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีทักษะในการนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปใช้ในการประกอบการ 3. มีจิตสาธารณะ รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในประเทศ รวมทั้งคำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม 4. มีทักษะในการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของตนเอง รู้จักฟังและแลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้มีวัฒนธรรมต่างกันอย่างสร้างสรรค์ 5. มีทักษะในการนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างเป็นประโยชน์ทั้งในการแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและแก้ไขปัญหาของตนเอง 6. มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำการเรียนรู้ดังกล่าวมาพาชีวิตให้ตนเองประสบความสำเร็จในการทำงานและพัฒนาการดำเนินชีวิตของตนเอง 7. มีทักษะในการแสดงภาวะผู้นำและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเข้าใจในความสามารถของตน ยอมรับจุดอ่อนของคนอื่นและร่วมมือกัน ในการทำงานสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน (Ministry of Education, Canada, June 2010)

ในทำนองเดียวกัน นักการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มองระบบการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนเช่นกัน ในเรื่องนี้ Dede (2009) มองว่า ระบบการศึกษาที่ดীনัน จะต้องตอบสนองให้ประชากรของเขา มีความสามารถตามที่ตลาดแรงงานต้องการ มีความเป็นพลเมืองและบรรลุถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเอง แต่นั่น เป็นกรอบที่เหมาะสมสำหรับศตวรรษที่ 20 แต่ในทศวรรษหน้า นี้ ผู้จบการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาควรมีคุณลักษณะที่สามารถนำเอาความเจริญก้าวหน้าทางด้านข่าวสารที่สลับซับซ้อน และเทคโนโลยีในการสื่อสารมา

ประกอบการพิจารณา นักการศึกษา Levy & Murnane (2004) มองว่า ระบบข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การทำงานประจำด้วยมือมีความจำเป็นน้อยลง เพราะถูกแทนที่ด้วยระบบดังกล่าว ด้วยสาเหตุดังกล่าวทักษะที่จำเป็นที่ตลาดแรงงานต้องการต่อไป ก็คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่นำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการทำงาน และสามารถนำเอาข้อมูลที่หลากหลายและเป็นปริมาณที่มากมาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์

นอกจากนี้แล้ว Karoly (2004) ยังเห็นว่า ความเจริญด้านระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ ยังปรับเปลี่ยนคุณค่าหลักในการทำงานอีกด้วย เขา ให้ตัวอย่างว่า ในยุคหนึ่งความสามารถในการประสานงานเป็นความสามารถเฉพาะตัว แต่ในยุคหน้าความสามารถดังกล่าวจะเป็นความสามารถทั่วไปที่ทุกคนต้องมี เพราะบริบทของการทำงานได้เปลี่ยนไปแล้ว อันหนึ่งจากข้อมูลที่มีอย่างมหาศาลและความสลับซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นจะต้องใช้ทีมงานในการวิเคราะห์ และ Dede (2009) ยังเพิ่มเติมต่อไปว่า การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 20 เน้นการย่อยความรู้ให้กลายเป็นความลึกซึ้งเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา แต่มิได้สอนให้รู้จักคัดกรองความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และเกิดจากทักษะในการทำงานร่วมกัน การสอนที่แยกจากทักษะ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถถ่วงถ่วงความรู้ด้วยตนเอง Dede แนะนำว่า ผู้บริหารจะต้องรู้จักปรับหลักสูตร โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจและเกิดการปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาที่อัดแน่นแต่อย่างเดียว และ Dede ยังเสนอแนะว่า การวัดและการประเมินผลเช่นกันควรจะเปลี่ยนเพราะการวัดการประเมินผลที่ผ่านมาจะเน้นการวัดและประเมินที่เนื้อหาและพฤติกรรมทักษะประจำวัน แต่ไม่ได้ประเมินแนวทางการตัดสินใจที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน

จากการที่นักการศึกษาชาวสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดในการจัดการศึกษาดังกล่าว ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน ในการจัดการศึกษาสำหรับทศวรรษหน้า ดังนี้ 1. ด้านเนื้อหา เน้นการตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสากล มีความรู้ในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการประกอบการ มีความเป็นประชากร และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพและอนามัยของตนเอง 2. ด้านการเรียนรู้และการคิด สามารถคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ไข

ปัญหาด้วยตนเอง มีทักษะในการสื่อสาร มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มีทักษะในการเข้าใจสถานการณ์ มีทักษะในการทำงานร่วมกัน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร 3. ด้านการใช้เทคโนโลยีไร้พรมแดน มีทักษะในการใช้ ICT ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการศึกษาเล่าเรียน และมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์และร่วมมือกันในการศึกษาข้อมูล 4. ด้านการใช้ชีวิต เน้นให้มีทักษะของการเป็นผู้นำ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ รู้จักปรับตัว สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง เข้ากับผู้อื่นได้ มีเป้าหมายในชีวิตและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Partnership for 21st Century, 2007)

เพื่อประโยชน์ในการนำเสนอภาพ คุณลักษณะของผู้เรียน ในทศวรรษหน้า ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ให้ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนขออนุญาตนำเสนอ ทักษะของผู้เรียนของประเทศที่พัฒนาแล้วดังนี้

ตารางที่ 1 ทักษะของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ของ ประเทศที่พัฒนาแล้ว

ประเทศ	คุณลักษณะของผู้เรียน ในทศวรรษหน้า ที่เน้น
สิงคโปร์	1. เน้นให้ผู้เรียน รู้จักคิดเชิงวิเคราะห์ และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีความสามารถในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักตั้งคำถาม มีความไตร่ตรองและรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. มีความสามารถเชิงสังคมที่พร้อมจะมีส่วนร่วมในสังคม มีความคิดริเริ่ม กล้าริเริ่ม และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศ 4. มีจิตสำนึกที่ยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติ ติดตามข่าวสารของประเทศและของโลก และเป็นผู้ที่พร้อมในการช่วยเหลือผู้รอบข้าง
แคนาดา	1. เน้นให้ผู้เรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์ เพื่อให้ตนเองใช้ชีวิตในโลกที่มีความสลับซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีความสามารถในการนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปใช้ในการประกอบการ

	3. มีจิตสาธารณะ รู้จักรับความรับผิดชอบต่อสังคม ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในประเทศ รวมทั้งคำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม 4. มีความสามารถในการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของตนเอง รู้จักฟังและแลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้มีวัฒนธรรมต่างกันอย่างสร้างสรรค์ 5. มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีไปใช้อย่างเป็นประโยชน์ทั้งในการแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและแก้ไขปัญหาของตนเอง 6. มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำการเรียนรู้ดังกล่าวมาพัฒนาชีวิตให้ตนเองประสบความสำเร็จในการทำงานและพัฒนาการดำเนินชีวิตของตนเอง 7. มีความสามารถในการแสดงภาวะผู้นำและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีความเข้าใจในความสามารถของตน ยอมรับจุดอ่อนของคนอื่นและร่วมมือกัน ในการทำงานสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน
สหรัฐอเมริกา	1. เน้นให้ผู้เรียน ตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสากล มีความรู้ในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการประกอบการ มีความเป็นประชากร และมีความรู้ในการดูแลสุขภาพและอนามัยของตนเอง 2. ด้านความสามารถในการเรียนและการคิด สามารถคิดเชิงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีทักษะในการสื่อสาร มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มีทักษะในการเข้าใจสถานการณ์ มีทักษะในการทำงานร่วมกัน และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร 3. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีไร้พรมแดน มีทักษะในการใช้

	ICT ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการศึกษาเล่าเรียน และมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ และการนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์และร่วมมือกันในการศึกษาข้อมูล 4. ด้านความสามารถในการชีวิต เน้นให้มีทักษะของการเป็นผู้นำ มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ รู้จักปรับตัว สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง เข้ากับผู้อื่นได้ มีเป้าหมายในชีวิตและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
--	--

จากตารางที่นำเสนอข้างบนนี้ เห็นได้ว่า แนวคิดและแนวทางของการจัดการศึกษาของประเทศเหล่านี้ มิใช่มุ่งเน้นแต่เพียงการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงเนื้อหาและการปฏิบัติเชิงวิชาชีพเหมือนในศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา แต่ยังเน้นกระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทั้งสามประเทศเน้นตรงกัน ในขณะที่ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งทักษะของการเป็นผู้นำ เป็นความสามารถ ที่ ประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกา เน้น ตรงกัน ในขณะที่ ทักษะของผู้เรียนด้านการเรียนด้วยตนเองและการเรียนตลอดชีวิต เป็นความสามารถ ที่ประเทศ สิงคโปร์และแคนาดา เน้นตรงกัน

ในขณะที่ นักวิชาการไทย เช่น ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช ผู้เขียนหนังสือชื่อ “วิถีสร้างการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21” ได้สะท้อนความเข้าใจในพลวัตของกระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบที่มีต่อการจัดการศึกษา ท่านเห็นว่า ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจากทัศนะของ ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช

ในหนังสือชื่อ “วิธีสร้างการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21” ท่านได้เสนอทักษะสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

ความสามารถของคนในศตวรรษหน้า ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ความสามารถด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ความสามารถด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ความสามารถอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) ในทัศนะของท่าน ท่านเห็นว่า การศึกษาที่มีคุณภาพ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุถึงความสามารถที่แท้ ท่านเสริมว่า การเรียนจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ จากเนื้อหาความรู้สู่ความสามารถในการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกในอนาคต รวมทั้งปลูกฝังให้เป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไทยและฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจในความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

จากการนำเสนอคุณลักษณะของผู้เรียน ของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งสามประเทศ สอดคล้องกับ นักวิชาการของไทย ที่เห็นว่า โลกวันนี้และในอนาคต ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบ ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รวมทั้งการใช้ชีวิตประจำวันของคนทั้งโลก ที่มีกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยหลัก ในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทักษะของผู้เรียนที่สำคัญที่ระบบการศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้วกำหนด จึงเป็นคุณลักษณะที่ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นทักษะที่ เน้นการคิดทั้งเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ มีความตระหนักในสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่า

ของความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุขและสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความตระหนักในการรักษาสังคมและสังคม เพื่อให้ผู้เรียนดำรงตน อย่างมีความสุขและนำพาประเทศของเราไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว

จากการศึกษาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของ ประเทศที่พัฒนาแล้ว พบที่จะสรุปคุณลักษณะของผู้เรียนของไทยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

ทักษะ (Skills)	เนื้อหา (Knowledge)	สมรรถนะ (Competency)
-ความเป็นผู้นำ การแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกับคนอื่น การปรับตัว การเรียนด้านวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม	-วิชาหลัก 3 R's (Arithmetic, reading, writing) -วิชาเชิงบูรณาการ (โลก การเงิน การเป็นผู้ประกอบการ สิทธิการเป็นพลเมือง การรักษาสภาพ	-ความสามารถการคิดอย่างมีวิจยารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking / Problem – Solving) -ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) -ความสามารถการสื่อสาร (Communication) -ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Collaboration)

ทักษะข้างต้นนี้ ควรนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กไทย ในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนของวันนี้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีความรู้ ความสามารถและสมรรถนะ ที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและในการทำงาน ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในบริบทการจัดการจัดการเพื่อการเรียนรู้

สรุป

จากบทความที่เสนอมาช้างต้น ชี้ให้เห็นว่ากระแสโลกาภิวัตน์เป็น ปัจจัยหลัก ที่นักการศึกษาควรให้ความสำคัญและศึกษาทำความเข้าใจเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบนโยบายในการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน ในศตวรรษหน้า นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังได้นำเสนอกรอบคิดที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่นำมาใช้ ในการกำหนดความสามารถของผู้เรียน ในประเทศของพวกเขา ท้ายสุด ผู้เขียนได้นำเสนอทัศนะของนักการศึกษาไทย ที่ให้แง่คิด ในเรื่องดังกล่าวโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่า ในการกำหนด ทักษะของผู้เรียน ในทศวรรษหน้า เกิดจาก การเห็นความสำคัญของการศึกษา ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของประชากร เข้าใจในปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ และออกแบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

จากการสังเคราะห์ ความเข้าใจใน ประเด็นต่างๆ ที่นำเสนอมา จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนจะต้องควรได้รับการพัฒนานั้น มิใช่แต่เพียงการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการคิดทั้งในเชิงวิเคราะห์และสร้างสรรค์ มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงความสามารถในการสื่อสาร การใช้ ICT และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะโลกวันนี้เป็นโลกของการเปลี่ยนแปลง ที่มีกระแสโลกาภิวัตน์เชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันและมีเทคโนโลยีเป็นสะพาน ในการเชื่อมโยงดังกล่าว กำแพงการค้าที่เคยกันแต่ละประเทศไว้จึงถูกทำลายลง และนำไปสู่ซึ่งการค้าเสรี ที่ทำให้ทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่นะมุมใดในโลก สามารถติดต่อและเข้าถึงกันได้อย่างรวดเร็วและประหยัด เศรษฐกิจวันนี้จึงมิใช่เศรษฐกิจของแต่ละประเทศอีกต่อไปแต่เป็นเศรษฐกิจของทั้งโลก เช่นเดียวกับการเมือง สังคมและวัฒนธรรม (Friedman, 2005) การอยู่รอดของแต่ละประเทศจึงขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ที่มีเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเป็นฐาน ที่ปูทางมาจากเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่จะต้องมี ทั้งความรู้ ทักษะ และ สติปัญญา ในการเผชิญกับการแข่งขันและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ (Chinnammai, 2005)

เมื่อโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะดังกล่าวโดยมี กระแสโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง การที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความเข้าใจในปรากฏการณ์นี้และผลกระทบที่เกิดขึ้น จะช่วยให้ การกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาและแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและยากต่อการคาดเดา และเป็นประชากรที่สามารถนำพาให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ คุณลักษณะของผู้เรียนของผู้เรียน ในศตวรรษหน้าที่เกิดจากการสังเคราะห์ในบทความนี้ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบและหาความรู้ด้วยตนเอง (Self - Learning) เพราะโลกในอนาคตเป็นโลกของข่าวสารข้อมูล ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็ว ทุกเวลาและทุกสถานที่ ข้อมูลจึงมีความหลากหลายและมหาศาล ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องรู้จักวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง โดยการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ รู้จักแยกแยะข้อมูล รู้จักการนำข้อมูลไปใช้ และที่สำคัญจะต้องมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเอง

2. ความสามารถด้านการคิด (Thinking Skills) จากการที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายและมหาศาล ในทุกที่และทุกเวลา ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีความสามารถด้านการคิด ทั้งใน ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Learners) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinkers) การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) รวมทั้ง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers) เพื่อนำมาใช้ในการกลั่นกรองข้อมูลและการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาตนเอง

3. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม (Social Collaboration) การที่ผู้เรียนจะสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาที่มีทั้งความหลากหลายและมหาศาล มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการทำงานและพัฒนางานของตนและองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียน

จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการประสานงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการเป็นผู้นำ รวมทั้งการเป็นผู้ตามที่ดี ที่จะนำข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรองแล้ว มาสื่อสารกับผู้อื่น เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เช่น การมอบ หมายงาน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

4. ความสามารถในการใช้ภาษาสากล (Second Language Skills) เพราะวันนี้ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาสากล เป็นภาษาที่โลกใบนี้นำมาใช้ในการสื่อสารและติดต่อ การอยู่ร่วมกันในโลกใบนี้ ที่ชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นคนพื้นเมืองเท่านั้น นับวันจะไม่ใช้ความจริงอีกต่อไป แต่จะเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยคนหลายชาติและหลายภาษาที่จะมาอยู่ร่วมกัน ภาษาที่ใช้ในการติดต่อและสื่อสาร จึงต้องเป็นกลางกลาง ซึ่งภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นภาษาสากลที่ได้รับการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อประโยชน์ดังกล่าว

5. ความสามารถในการทำความเข้าใจในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม (Inter Cultural Understanding) และความตระหนักในความเป็นประชากรโลก (World Citizen) เพราะโลกใบนี้เป็นโลกที่ไร้พรมแดน สามารถสื่อสารและไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงระบบเศรษฐกิจที่เน้นความเป็นภูมิภาคและไม่มีพรมแดน ผู้เรียนจึงต้องได้รับการปลูกฝังให้มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากของตน สามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างสงบสุข และสร้างสรรค์ สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการสร้างสรรค์ชุมชนของตนเอง

ผู้เขียนหวังว่า บทความฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ให้เห็นความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการ ขับเคลื่อนการศึกษา ด้วยการสร้างคิดเพื่อกำหนดนโยบายที่มีกระแสโลกาภิวัตน์และการศึกษาเปรียบเทียบเป็นปัจจัยหลักในการสร้างกรอบนโยบายและทอดออกมาเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่เหมาะสมกับภาวะการณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนของเรามีความสามารถที่จำเป็นต่อการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่มาจากกระแสดังกล่าว และสามารถใช้ชีวิตของเขาเหล่านั้นได้อย่างมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ และ นำพาประเทศสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญญกร เอี่ยมพญา. (2561). การพัฒนาวิชาชีพครู. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). การศึกษาบนฐานโลกาภิวัตน์ : กรณีการจัดการศึกษาฮาร์วาร์ดได้. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 65 ฉบับที่ 14 วันศุกร์ 15 – พุธสัปดาห์ 21 ธันวาคม 2560.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิวัตต์ น้อยมณี. (2562). การศึกษาไทยกับยุคโลกาภิวัตน์. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และ นักรบ หมี่แสน. (2560). ครูศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (2553). การประกันคุณภาพการศึกษา สู่คุณภาพมาตรฐานที่เป็นเลิศ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Biddle, S. (2002). Internalization: Rhetoric or Reality? ACLS Occasional Paper No. 56, American Council.
- Chinnammai, S. (2005). Effects Of Globalization on Education and Culture. ICDE International Conference. [report] Madras, India.: University of Madras, pp. 1-6.
- Dede, C. (2009a). Determining, developing, and assessing the skills of North Carolina's future-ready students. Friday Institute White Paper Series, Number 2 (May). www.fi.ncsu.edu/whitepapers.

- Fischer, S. (2003). Capital Account Liberalization and the Role of the IMF, Princeton Essays in International Finance (2007) 1-10.
- Giddens, A. (1990). The Consequences of Modernity. Cambridge, UK: Polity Press.
- Green, A., Little, A., Kamat, S., Oketch, M. & Vickers, E. (2007). Education and Development in a Global Era: Strategies for Successful Globalization. London: DfId.
- Held, D. & McGrew, A. (Eds.). (2000). The Global Transformation Reader: An Introduction to the Globalization Debate. 2nd Ed. Cambridge: Polity Press.
- Hoa, N. (n.d.). Sustainable Education development under Globalization and the Reforms of Teaching and Learning Methods in Teacher Training. Retrieved from <http://www.grips.ac.jp/VDFTokyo/Doc/socialBook1 Chapter5 .pdf>. (Access date: 2 January, 2011).
- Karoly, L. A. (2004). The 21st century at work: Forces shaping the future workforce and workplace in the United States. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Kobus, D. K. (1992), 'Multicultural/global education: an educational agenda for the rights of the child', Social Education 56 (4), 224-7.
- Levy, F. & Murnane, R. J. (2004). The new division of labor: How computers are creating the next job market. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ministry of Education, Canada (2010). Inspiring action on education, Edmonton, Alberta. Accessed at <http://www.oecd.org/site/eduilebanff/48763522.pdf> on 14 March, 2016.

Ministry of Education, Singapore, (2015). 21st Century Competencies. Accessed at <https://www.moe.gov.sg/education/education-system/21st-century-competencies> on 24 March, 2016.

Memon, G. R., (2001), “Education in Pakistan: The Key Issues, Problems and the New Challenges”, *Journal of Management and Social Sciences*, Volume 3,(1), 47-55.

Ohmae, K. (1990). *The Borderless World*. London: Collins.

Öztürk, İ. H. 2011. “Curriculum Reform and Teacher Autonomy in Turkey: The Case of the History Teaching.” *International Journal of Instruction* 4, no 2: 113–28. Available at www.e-iji.net/dosyalar/iji_2011_2_7.pdf (accessed June 2013).

Partnership for 21st Century Learning (2007). *Framework for 21st Century Learning*, Massachusetts Avenue NW, Suite 700 Washington, DC 20001. www.P21.org

Pennycook, A. (2006). *Global Englishes and transcultural flows*. New York: Routledge.

Robertson, R. (1992). *Globalization: Social Theory and Global Culture*. Sage, London.

Simmons, S. S., and Strenesky, B. J. (1996), 'Semester at sea: a vehicle for global education', *Multicultural Review* 4 (1), 37-40.

Suarez-Orozco & Qin-Hilliard (2007). *Globalization: Culture and Education in the New Millennium*. Berkeley: University of California press.

Stromquist, N. P. & Monkman, K. (Eds.). (2000). *Globalization and Education: Integration and Contestation Across Cultures*. Lanham MD: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

- Tikly, L. (2001). Globalisation and education in the postcolonial world: Towards a conceptual framework. *Comparative Education*, 37 (2), 151–171.
- Tye, K. A., and Kniep, W. M. (1991), 'Global education around the world', *Educational Leadership* 48 (7), 47-49.
- Urch, G. E. (1992), 'Global education: the time is now', *Educational Horizons* 7 (1), 15-17.
- Waters, M. (1995). *Globalization*. London: Routledge.